

İKV BİLGİ NOTU

KADINA YÖNELİK SİBER ŞİDDET RAPORU

Deniz Bal, İKV Uzman Yardımcısı

Kadına Yönelik Siber Şiddet Raporu Eylül 2024'te Avrupa Kadın Lobisi (*European Women's Lobby-EWL*) tarafından hazırlandı¹. Raporun 5 ana amacı bulunuyor:

- Kadına yönelik siber şiddet hakkında bilgi verilmesi ve ana özelliklerinin açıklanması;
- Kadına yönelik siber şiddet konusundaki yasal ve politika çerçevesinin uluslararası, AB ve ulusal düzeyde incelenmesi;
- Bu alandaki ana zorlukların belirlenmesi;
- İyi uygulamaların seçilmesi;
- AB kurumları ve üye ülkeler için önerilerin sunulması.

Siber şiddet, çevrim içi iletişim araçlarının bireylere karşı şiddet için kullanımını ifade ediyor. Kadına yönelik siber şiddet de cinsiyet bazlı şiddetin bir türü olarak tanımlanıyor. En yaygın yöntemleri arasında siber taciz, siber takip, rıza olmadan mahrem materyal paylaşımı ve nefret söylemi yer alıyor. Yapay zekâ kullanımı -sahte videoların üretilmesi gibi- kadınlar için büyük bir tehdit olmaya başlıyor. Üretilen sahte videoların %90'ı kadınlara tehdit oluşturuyor.

Siber şiddetin ortak bir tanımının olmadığından şiddetin boyutunu hesaplamak bir problem olarak ortaya çıkıyor. Buna rağmen hem uluslararası düzey de hem AB seviyesinde bazı kriterler oluşturulmaya çalışılıyor. Uluslararası düzeyde BM ve Avrupa Konseyi kadına yönelik siber şiddete değiniyor. Temel yasal belge ise İstanbul Sözleşmesi. Sözleşme tam anlamıyla kadına yönelik siber şiddete değinmese de sözleşmenin 2'nci maddesi çevrim içi şiddeti vurguluyor. AB'de ise kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleyle ilişkin 2024/1385 sayılı Yönerge (*Directive 2024/1385 on combating violence against women and domestic violence*) bulunuyor. Dijital Hizmetler Yasası'nın (*Digital Services Act-DSA*) cinsel istismarı önlemek için etkili olacağı düşünülüyor. Kadına yönelik siber şiddetle mücadelede kullanılabilecek diğer yasal belgeler ise: Yapay Zekâ Yasası (*Artificial Intelligence Act-AI Act*), Mağdur Hakları Yönergesi (*Victim's Rights Directive-Directive 2012/29/EU*), İnsan Kaçakçılığıyla Mücadele ve Mağdurların Korunmasına İlişkin Yönerge (*Directive on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims-Directive 2011/36/EU*) ve Genel Veri Koruma Tüzüğü (*The General Data Protection Regulation-Regulation (EU) 2016/679*).

Raporda bazı temel sorunlardan bahsediliyor:

- Farkındalık eksikliği ve problemin küçümsenmesi;
- Kadına yönelik siber şiddetin ortak benimsenmiş bir tanımı olmaması;

¹ European Women's Lobby, Report on Cyber Violence Against Women, Eylül 2024, https://womenlobby.org/IMG/pdf/ewl_fullreport_cvawg.pdf

- Yasal çerçevelerin hızlı bir şekilde güncelliğini yitirmesi;
- Kadına yönelik siber şiddet üzerine veri eksikliği;
- Kadınların bilişim teknolojileri sektöründe yetersiz temsili;
- Kadına yönelik siber şiddet ve ilgili aktörler arasındaki farklı tezahürleri hakkında çok az farkındalık bulunması;
- Sosyal medya ve çevrim içi platformların etkili bir biçimde harekete geçememesi.

Kadına Yönelik Siber Şiddetle Mücadelede İyi Örneklerden Bazıları

Kapasite geliştirme: Slovenya’da yasa uygulayıcılar ve hakimler için kadına yönelik şiddetin dijital boyutu üzerine seminer ve eğitimler düzenlendi. Kadına yönelik siber şiddetle mücadele için bir kitapçık hazırlanıp polis karakollarına ve mahkemelere iletildi.

Ulusal insan hakları kurumlarının katılımı: Belçika’da Kadın-Erkek Eşitliği Enstitüsü sosyal medya platformlarının rıza olmadan paylaşılan mahrem postları kaldırmayı reddetmesi hakkında suç duyurusunda bulundu.

Yardım hattı: Şimdi Erişim Dijital Güvenlik Yardım Hattı (*Access Now Digital Security Helpline*), dijital güvenlik uygulamalarını iyileştirmeye yardımcı oluyor ve saldırı altındaki kadınlara acil yardım sağlıyor.

AB Kurumlarına ve Üye Ülkelere Tavsiyeler

AB Kurumlarına Tavsiyeler	AB Üye Ülkelerine Tavsiyeler
<ol style="list-style-type: none">1. Tanımların ve kategorilerin AB düzeyinde ve AB kurumları arasında uyumlu hale getirilmesi2. Veri toplama için kılavuzlar ve göstergeler geliştirilmesi3. Gelecekte bu alandaki yönergelerin iyileştirilmesi4. Siber şiddetin cinsiyet boyutunu ele almak için mevcut AB mevzuatının güncellenmesi5. DSA’nın etkili bir biçimde uygulanması6. Yapay Zekâ Yasası kapsamına kadına yönelik siber şiddetinin de dâhil edilmesi7. Kadına yönelik siber şiddete dair düzenli rehberlik sağlanması	<ol style="list-style-type: none">1. Kadına yönelik siber şiddetin ulusal tanımının cinsiyete duyarlı AB tanımlarıyla uyumlu hale getirilmesi2. Kadına yönelik siber şiddet hakkında düzenli olarak kaliteli veri toplanması3. İstanbul Sözleşmesi’nin onaylanması ve uygulanması4. Korumanın geniş anlamla güçlendirilmesi5. Kadına Yönelik Şiddet Yönergesi doğrultusunda kadına yönelik siber şiddetin de suç kapsamına alınması6. DSA ile uyumluluğun etkili bir biçimde izlenmesi7. Hesap verilebilirliğin sağlanması8. Mağdurların hukuki çözümlere erişiminin sağlanması9. Özelleştirilmiş destek hizmetlerinin sağlanması